

BUDA-PESTA

5 Oct. st. v.
17 Oct. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a Havas nr.1.

Nr. 40.

Anulu XI.
1875.

Pretiu lu pe unu anu 10 fl.
Pentru Romaní'a 2 galbeni.

Literatur'a nóstra dramatica.

(Fine.)

Sè ne întorcemu spre Moldova.

Acolo conducatoriulu primelora miscari de literatura dramatica fu neobositulu poetu G. Asachi, care inca la 1833 represintă cu scolarii sei mai multe piese traduse, a caroru titlu inse nu ni este cunoscutu.

Mai tardu inse elu represintă si o drama a sa originala si intitulata „Petru Raresiu.“

Dar pau'acel artea teatrala romana orbecă numai in intunericu, fara o lumina conducatoria, fara sè aiba a tinta la care ar fi pututu scel, cà are sè sosésca.

Guvernulu de atunce alu Moldovei, voindu a vini intru ajutoriulu teatrului romanu abia infiintiatu, numi unu comitetu pentru conducerea lui, in persónele dloru Vasilie Alessandrì, Mihaiu Cogalniceanu si Constantinu Negruzzi.

Comitetulu primì directiunea, inse repertoriu nu erá de felu. Membrii lui se pusera a traduce insi-si din piesele mai renumite ale repertoriiloru straine. Si cu aceste se incepura primele represintatiuni.

Dar ochii loru ageri vediura numai decatu, cà unu repertoriu strainu nu póte sè cucerésca intr'atát'a animele si sè desvólte in asiá mare mesura iubirea de teatru a publicului romanescu.

Si tinerulu Vasilie Alessandrì, numai atunce rentorsu din studiile sale facute prin strainetate, sub impressiune, se puse de scrise o piesa originala.

Combaterea defecteloru ivite in viétia sociala romana, fu scopulu ce Alessandrì si-l'a propusu la scrierea acesteia.

Pe atunce domnia o datina uriciósa in viétia sociala si publica a Romaniloru din Moldova. Cati tineri se rentorceau din studiile loru facute prin strainetate, cati se duceau sè faca vr'o caletoria prin tierile straine mai civilizate, mai toti viniau a casa cu fumulu in capu, cu nisce idei scâlciate, cari i indemnau a batjocóri si insultá totu ce erá romanescu si a laudá numai cele straine.

In locu de a intrebuintiá in folosulu tierii si natiunii loru studiile si esperintiele din strainetate: ei numai cárteau pamentulu loru natalu si némulu loru; si in locu de a vindecá ranele stramosiesci, ei rideau la suferintiele mamei loru; bucinau defectele ei si nici cà li trecea prin minte a conclucrá la coregerea loru.

Erá moda, mai multu! erá mania, si mai multu! erá bon ton a vini a casa din strainetate cu unu dispretiu pentru némulu seu si pentru tier'a care l'a crescutu.

Sub impressiunea acelor reflexiuni dureróse scrise Alessandrì prim'a sa piesa, intitulata „Iorgu de la Sadagura.“¹⁾ In acést'a dinsulu a infatisiatu publicului pe unu tineru, care tocmai se rentórcé de la universitatea straina din Sadagura.

Unchiulu seu, unu Romanu néosiu, care lutramisese acolo sè se procopsésca si sè fía apoi spre folosulu tierii sale, asteptá cu nerabdare rentórcerea lui. In diu'a candu elu avea sè sosésca a casa, unchiulu dete unu prandiu, la care invitá si pe câti-va amici carora li vorbiá cu entusiasmú despre nepotulu seu, care dupa parerea lui avea sè vina inzestratu cu o multime de cunooscintie, spre a serví dreptu modelu celoralalti tineri din tíera.

Si in sfirsitu Iorgu sosese. Dar ce desamagire! Departe de a coresponde idealului facutu de unchiulu seu, dinsulu e tocmai asiá de stricatu, cá ceialalti tineri. Tíer'a i pare pré barbara, obiceiurile vulgare, music'a nesuferibila si bucatele de totu próste. Elu n'are unu cuventu de iubire pentru suvenirile stramosiesci, nici o simpathía fatia de viéti'a familiara de la tíera, si nici celu mai putinu respectu alu asiedieminteloru vechi nationale.

In loculú acestora inse elu a adusu numai despretiu pentru totu ce e romanescu, si adorarea tuturor defecteloru frivóle straine.

Erá unu adeveratu prototipu alu juniloru de atunce!

Si cá tabloulu sè fía mai completu, autorulu a pusu in acést'a piesa si o figura femeiesca, pe cocon'a Gahitia, care dupa ce a facutu unu „voiagiu in Evropa“, adeca a petrecutu câtu-va timpu la Cernauti si-bata si ea jocu de tíera, aducându-si cu bucuría a minte de dilele petrecute acólo intre nemti, si de unu amoru alu ei cu cutare „Graf von Kleine Schwabe“ care inse — precum se adeverese mai tardiu — n'a fostu conte, ci numai unu bietu saltimbancu.

Aceste sunt persónele de frunte in prim'a piesa a dlui V. Alessandrì. „Iorgu de la Sadagura“ a facuta mare efectú, nu numai pe scena, dar inca si in viéti'a sociala si publica. Tinerii se feriau a insultá tíer'a, cá nu cumva cine-va sè- i numésca Iorgu de la Sadagura! Si damele nu cutediau a maimuti totu ce erá strainu si nepotrivotu, cá lumea sè nu li dfea: „Éta cocón'a Gahitia!“²⁾

¹⁾ A se vedé prefati'a seriei prime (Teatru) din operile complete ale dlui V. Alessandrì, cari tocmai acum se publica.

²⁾ Vedi érasí prefati'a citata mai susu.

Efectulu primei piese indemnà pe autoru a scré si alte piese. Astfelu vediura lumin'a lampeloru: Pétr'a din casa, Cocón'a Chiritia in Iasi, Iasii in carnevalu, Nunt'a tieranésca.

Cine nu cunósce „Nunt'a tieranésca?“ Prim'a ei representatiune pe scen'a din Iasi fu o adeverata serbatóre nationala. Ea s'a jocalu pentru unu scopu filantropicu. Artea teatrala pana atunce facù dejá asiá mare cucerire in publicu, iucátu membrii aristocratiei moldovene calcara cu superbia pe scena. „Nunt'a tieranésca“ fu jucata de diletanti. Tóte rolurile, pana si grupele de poporu si dantiurile nationale poporale, fure represintate, intrepertate si executate de boeri tineri si boieritie si cocone de boeri.

Entusiasmulu fu mare, si acest'a de securu e un'a din cele mai frumóse suveniru ale dlui V. Alessandrì.

La intimpinarea insufletita a pieseloru sale din partea publicului, fórté multu a conlucratu artistulu Millo cu joculu seu admirabilu si cu crearea multoru caractere originale, necunoscuté pan'atunce pe scen'a romana.

Alessandrì si Millo sunt doigemeni ai scenei nóstre nationale. Doi frati de cruce, cari au mersu totu-de-una bratiu de bratiu, sufletu de sufletu. Doi gení ai artii teatrale romane, pe cari Dumnedieu ni i-a creatu spre mangaierea si fal'a nóstra.

Primulu oferíá materialulu brutu, marmurele nobilu, — din care alu doile creá celu mai admirabilu opu artisticu.

Nici unu autoru romanu n'a scrisu asiá multe piese originale cá Alessandrì, si nici unu artistu dramaticu romanu n'a creatu atâte roluri nationale cá Millo.

De multe ori ei lucrau impreuna. Unulu coregea, ce celalaltu propunea. Si astu-felu, svatuindu-se, coregându se, ca doi fii ai unei muse, cá amici adeverati, petrunchi de acel'a-si simtiu nobilu si de acea dorintia ardenta, ei pusera temeli'a literaturii nóstre dramatice si i detera directiunea originala nationala.

Intocmai ca poesi'a nóstra lirica, literatur'a nóstra dramatica la inceputu erá timida, necunoscuta, saraca, inbracata in haine straine; pana ce odata resarí unu omu de genfu, carele ajutatú de altu omu de genfu, o conduse in vederea lumii, si i câstigá stima si recunoscintia.

Totu ce s'a scrisu pana la Alessandrì, au fostu nunai nisce slabe încercári, in cari nu s'a reflectatu de felu spiritulu nationalu romanu.

Pana la dinsulu n'a esistatu nici inceputu

mai seriosu de literatura dramatica romana. Elu a pusu primele ei temelii durabile; elu a intratu pentru prima-óra in sinulu poporului si alu vietii sociale, spre a scóte de acolo caractere si tipuri originale; elu a descoperitu frumosele margaritare, cu cari i-a impodobitu fruntea; elu a inzestrat'o cu farmecele sale, si — in sfiřitu — elu a deschisu calea, pe care aveau sè urmeze ceialalti scriitori romani.

O activitate de trei-dieci si unulu de ani a sacrificatu V. Alessandrì scenei si literaturii nóstre dramatice, inavutindu-o mai in ffa-care anu cu producte nóue ale musei sale. Astfelu in sirulu aniloru dinsulu a scrisu o multime de cantionete, vodviluri, comedii si drame. Tóte s'a publicatu in anulu acest'a la Bucuresci in o colectiune de patru tomuri, si forméza seri'a prima din operile complete ale autorului.

Nu este scopulu meu a face cu ocaziunea acést'a analis'a critica a acestoru piese. Acésta lucrare meritu a se face intr'unu studiu specialu.

Tóte au acea-si frumsetia, si aceea-si gre-siéla. Frumseti'a consiste in punerea in scena a unoru caractere si tipuri originale, si in limb'a loru frumósa romanésca poporala; ér gre-siéla e represintarea comicului mai alesu prin limb'a stricata si schimosita a unoru greci, jidani, sèrbi, — in locu de a ni-lu infatisiá prin caracterulu loru si in o limba caratu romanésca.

Éta totu-odata si caus'a pentru care unele piese ale dlui Alessandrì, cari in Romani'a se bucura de entusiasmulu celu mai mare alu publicului: represintate si la noi de trupele domniloru Millo si Pascaly, nu putura obtiné nici jumetate din acelu sucesu, — ma unele n'au fostu intielese de felu, cà-ci publiculu nostru nu scéte tóte acele limbi, câte concurgu spre a face umoru in ele.

Activitatea literaria dramatica a dlui V. Alessandrì póte servi dreptu bunu indreptariu juniloru scriitori ai nostri, cá din acel'a sè invetie a imitá totu ce-i bunu si frumosu: crearea de caractere originale; dar totu-odata, cá sè se ferésca a se servi de asiá multe cuvinte schimosite si straine, cari nu numai cà detragu din valórea opului, dar lu-si localiséza, încátu in unele parti ale romaninei devine neinteligibilu.

Dupa V. Alessandrì, in sirulu autoriloru dramatici romani, trebuie sè amintimu indata pe M. Millo, care de si n'a scrisu asiá multe piese, totusi câte a compusu, si câte a localisatu, ni oferu tóte caractere originale ro-

manesci, si astfelu au unu pretiu duplu in literatur'a nóstra dramatica.

Éra dupa dinsulu, încátu privesce cantitatea, ar urmá D. Bolintineanu. Nefericitulu nostru bardu a scrisu vr'o diece piese, tóte drame si mai tóte in versu. Nu le-a scrisu inse in flórea talentului seu, candu lir'a-i sonóra sco-tea accente armoniósse, cari resunau de pe muntii si vâile romanesci; ci le-a facutu in ultimii sei ani, pe timpulu decadintiei sale fizice si spirituale. In ele nu numai cà nu gasimu vr'o conceptiune dramatica, dar — ceea ce ne suprinde mai durerosu! — nu dâmu nici de stilulu frumosu alu autorului „Floriloru Bosforului.“

D. Bolintineanu, care a scrisu asiá multe balade si legende frumóse, cari i voru conservá numele pentru totu-de-una, n'are nici o drama buna, séu care celu pucinu sè se póta jucá cu unu efectu óre-care.

V. A. Urechia are talentu si vocatiune pentru acestu genu de literatura. In drame dinsulu e invetiadelulu lui Alessandrì, ér in comedii apartine scólei franceze moderne.

Dram'a sa „Vorniculu Buciocu“ e dóra cea mai buna intre tóte productele nóstre dramatice mai nóue. Paguba, cà din acést'a vedemu, cumca si autorulu ei este de parere, cà dram'a istorica trebuie sè represinte nu numai intemplările, obiceiurile, dar si limb'a in care jóca.

Astfelu apoi — in contrastu cu toti autorii si criticii dramatici moderni, cari sustienu, cà dram'a — acésta culme a poesiei — trebuie sè se urce la gradulu celu mai inaltu de perfectiune in desvoltarea unei limbi, si prin urmare trebuie sè contiena si sè represinte tóte frumsetile limbei in carea ea s'a scrisu: „Vorniculu Buciocu“ ni renvia o limba din trecut, care nu mai existe, o limba mai pucinu frumósa, de câtu cum este aceea astadi.

Comedii'a „Oda la Elisa“ e scrisa cu multa verva, cu adevératu spiritulu francesu. In genulu acest'a, intre comediiile nóstre mai mici, nu cunóscemu nici un'a mai reesita.

B. V. Hasdeu, unulu dintre cei mai escelinti prosaisti câtu avem, a debutatu cu multu sucesu si cu câte-va poesii dramatice. Dram'a sa „Resvanu Voda“ inca e scrisa in versuri. Si déca si in conceptiunea piesei ar fi atât'a actiune, cá frumusetie in versurile sale, dram'a dlui Hasdeu ar puté servi dreptu modelu. Dar actiunea lipsesce. Credemu cà si autorulu a recunoscutu acést'a, càci in a trei'a editiune a

piesei nu o mai numesce drama, ci numai poema dramatica.

„Domniti'a Roxanda“, totu de Hasdeu, e o drama fôrte frumosica. Conceptiune bineimpartita, actiune desvoltata treptatu, si limba poetica, éta caracteristic'a ei.

Pantazi Ghica a scrisu pentru scena mai multe comedii cu spiritu. Unele s'au conservatu in repertoriu mai multu timpu chiar si la Bucuresci, unde pré pucine piese se potu bucurá de o vietia mai lunga.

Sum convinsu, cà déca teatrulu din Bucuresci ar fi organisatu pe temeiu solidu, dlu Pantazi Ghica ar inavuti repertoriulu cu multe piese, càci talantulu nu-i lipsesce.

Afara de acesti autori dramatici, mai sunt si altii, cà Vasilie Maniu, Bengescu, Caragiani, Bodnarescu, Slavici etc. cari inca au contribuitu la inmultirea literaturii nóstre dramatice, parte represintandu-se opurile loru pe scena, séu numai publicandu-se acele in diuariele si revistele literarie.

A analisá pe toti, câtu de scurtu, ar trece peste marginile unei disertatiuni scurte.

Éta dara ce avemu! Numai unu inceputu, si inca — precum am disu — unu inceputu fôrte modestu.

Inse ori câtu de modestu este acest'a, totusi celu pucinu avemu unu inceputu, si astufelu nu trebue sè incepemu lucrulu tocmai dinainte, ci numai sè-lu continuàm.

Directiunea e deja data. Alessandrì a aretatu calea, pe care au s'apuce tinerii inceptoru, de cumva vreu sè faca servitiu literaturii, ér loru renume.

Viéti'a poporului nostru plina de frumuseti, datinele lui poetice, poes'i-a-i si povestile-i admirabile, oferu materialu de ajunsu pentru cei ce simtiescu inchinatiune pentru mus'a poporala.

Ér aceia, cari vreu sè scria comedii de salonu, — voru gasí in giurulu loru destule defecte de satiratu si multe pecate de bi-ciuitu.

Si in fine aceia, cari studiandu istori'a tierii si a némului nostru, aru dori sè scria vr'o drama séu tragedia: paginele acelei istorii i voru intimpiná la totu momentulu cu câte unu sujetu sublimu.

Si eu credu, cà si la noi se voru ivi talente, cari voru impopora Parnassulu literaturii dramatice, numai sè nu li lipsésca indemnulu.

A conclucrá prin premii la realisarea acestui indemn, credu cà va fi cu timpulu dator'i'a si a acestei Societati.

Iosifu Vulcanu.

P'o colina . . .

P'o colina verde 'nalta
Trei rose au imbobocitu;
Un'a-i mandra, incantata,
Celelalte-su de nimitu.

P'o colina mandrusióra
Trei fetitie dragu zimbescu;
Un'a-i svelta, rumenióra,
Cele dóue te casnescu.

Merge-oi, si eu far' sfiéla
Crini si rosi sè le adunu,
Ér pe fruntea loru vestala
Ghirlande de flori sè punu.

. . . Ah! dar taci tu nalucire
Nu-mi vorbí totu de estasu,
Càci sub gene-mi . . . totu in sire . . .
Lacrimi triste mi se lasu.

A. Pituceanu.

Balconulu duplu.

— Novela de P. Juillerat. —

(Urmare.)

In fine din peptulu lui isbucnesce unu ti-petu, si man'a-i sbârcita apuca convulsivu córd'a clopotielului.

La momentu apare in usia unu servitoriu imbracatu in haine negre, tienendu in mana o lespede auria, pe care se vedu nisce diuarie si epistole. Depunendu-o pe o mesutia, servitoriu deschisa o ferésta acoperita cu perdele, pana candu domnulu seu scolandu-se, arunca privirea cá infricata prin odai'a de odata luminata.

— M'ai desceptatu, Cecco!

— Iertare, domnule marquis; dar candu clopotielulu me chiama . . .

— Nu te-am chiamatu. In momentulu, in care intrasi, visám, cà socrulu meu prepaditu a descareatu unu plumbu in stomaculu meu.

— Lordulu Basankett se afla in locu bunu, domnule marquis.

— Bine disesi Cecco.
 — Sè si remana acolo, — continuà servitoriulu.
 — Câte óre-su?
 — E la miédia-di.
 — Ce e nou?
 — Multe de tóte, domnule marquis.
 — Vorbesce, eu te ascultu.
 — Despre ce voiesci, domnule marquis, sè inepu? Despre cotetiulu caniloru séu despre politica, despre grajdu séu despre corespondintia.
 — Despre cotetiulu caniloru.
 — Asiá dara trebue sè spunu . . .
 — Vorbesce dara!
 — Cà Vamba si Fanks eri diminéti'a s'au batutu. Vamba si-a perdutu urechi'a drépta, Fanks a capetatu in picioru o rana periculósa pentru vénele sale.
 — Paguba de ei! Sunt doi cani frumosi.
 — Si câtu de multu au constatu pe domnulu marquis!
 — Apoi?
 — Pompée.
 — I s'a intemplatu ceva nenorocire?
 — Din contra. Alalta eri, pe candu Marcel se rentórsé la miédia-nópte, Pompée nu lu-recunoscu, si lu-apucà de gátu.
 — Bravu animalu!
 — Si déca Iosifu si elvetianulu nu alergau intru ajutoriu, credu cà Marcelu o patia reu. Elu fu dusu in ospitalu in o stare fórte neplacuta.
 — Crudu dobitocu e acestu Pompée.
 — N'are parechia in atacarea ómeniloru.
 — De alta-data, Cecco, sè nisuiésca a se face cunoscutu.
 — De cumva adeca nu va muri.
 — Ast'a ar fi necasu pentru elu, Cecco.
 — Sermanulu Marcel!
 — Si-apoi?
 — Elu are nevésta si copfi.
 — Nebunule! . . . Atât'a-i totu?
 — Da, domnule marquis, despre cotetiulu caniloru.
 — Altu obiectu?
 — Poruncesci dóra, domnule marquis, sè-ti cetescu diuarielè?
 — Ba. Vorbesce-mi antâiu despre grajdu.
 — Atalante a cadiutu.
 — Si schiopetéza?
 — Da, domnule marquis, schiopetéza.
 — Si eu am voitu sè me calarescu pe elu. Voiu siedé pe Bancor.
 — Si acel'a se afla reu.

— Asiá dara insiéla pe Rosemonde.
 — Eri Marc esf calare — pe acést'a, la campulu Martelui. Iép'a, care are niste urechi asiá de atenti, se spariá si fugi.
 — Si ce s'a intemplatu?
 — A cadiutu, si s'a ranitu de la picioare pana la urechi, frangédu-se si timbulu lui Marc.
 — Sermanu animalu!
 — Si eu am esclamatu asiá, candu pentru prima-óra audii intemplarea, domnule marquis.
 — Deci sè fia gata Bas-de-cuir.
 — Ah! si acest'a. . .
 — Éra si nenorocire?
 — Ffi liniscitu, domnule marquis! Bas-de-Cuir facu o lovitura aspra cu piciorulu astadi diminéti'a, candu i se legara ranele. Auguste, lovit in peptu de ambele copite, cadiu numai decátu. Bas-de-Cuir n'are nici o scadere.
 — In adeveru e norocire, cà dintre cei mai buni patru cai ai mei celu pucinu unu bolnavu mi-a remasu.
 — S'ar puté dice, cà prin grajdulu domnului marquis a amblatu vr'unu ochiu farmecatoriu.
 — Pazitorii de cai sunt rei.
 — Ai dreptu, domnule marquis.
 — Dà-le drumulu.
 — Am gânditu deja la ast'a; dar ei intr'atât'a me rogara.
 — Incátu dóra te-ai inmoiatu?
 — Pe legea mea! domnule marquis.
 — Vorbesci in contra ta.
 — Fia care ar trebui sè se 'ngrigésca séu de parintele seu, de mama sa, séu de socra sa.
 — Déca nu se ingrigescu de aceia mai bine, decátu de caii mei.
 — Li voiu dá drumulu, domnule marquis, si inca mane.
 — Ai incheiatu?
 — Incátu privesce grajdulu, dá.
 — Sè mergemu mai departe.
 — La politica?
 — Astadi nu vreu s'ascultu politica.
 — Asiá dara la epistole.
 — Da, la epistole. N'am secretu inaintea ta.
 — Acésta incredere me onoréza, domnule marquis.
 — Si tu o intrebuintiezi spre folosulu teu.
 — Nici odata n'am cunoscutu unu domnu

mai marinimosu, decâtu pe domnulu marquis.

— Nu esti dara nemultiamitoriu, Cecco?

— Servescu cu zelu pe acela, care me plătetece domnesce.

— Va sè dica, déca cine-va te-ar plati mai bine.

— Nu este cu putintia, domnule marquis.

Cecco, acestu servitoriu simplu, a crescutu cá intendantulu lui Bourcel; se sciù lingusí la marquisulu, in câtu nu arare ori deviniá amicululu si chiar conducatoriulu lui. De altminte elu erá cam de dóue-dieci si siese de ani, cu peru negru si pele de asemenea colóre, vialu, vênjosu, si pentru caracterulu seu neapolitanu semená multu cu acele figure nemuritorie, pe cari le-a eternisatu Leopoldu Robert pe tabloululu „Seceratorii.“ Naturelulu lui erá intreprindietoriu, curiosu, lingusitoriu si insielatoriu, si se putea considerá cá o planta de a lui Crispin, Guzman si Mascarille, care e oluita in figaro, si care continea si veninu.

Intendantulu luà de pe mésa o epistola mare, si desfacêndu-o, aretà unu surisu dispreitiutoriu.

— Ce mirosu! — disc elu aretandu marquisului epistol'a.

Acest'a nici nu se miscà, s'o védia.

— Are mirosu de grajdu! domnule marquis.

— Cutare arendasiu alu meu me insciintéza, cà a caditu.

— Si harthía ordinaria, — domnule marquis.

— Dóra notariulu meu mi-o scríe.

— S'o cetimu?

— Nu-mi pasa.

Intendantulu incepù s'o cetésca:

„Domnule marquis! Ghiati'a a stricatu vfile; cium'a a pusthítu dobitócele; fui silitu a-mi tocá cei patru cai suri merii, si cele mai bune vaci laptóse perira! Brum'a a nimicitu merii, caisinii si persecii; esundarea a spelatu graulu, ovesulu si secar'a; in fine, cá miseri'a sè ffa completa: unu notariu din Bourbon-Vendée, la care asiediasem pucinii mei banisiori, a fugitu, si acuma nicairi nu se mai gasesce.

„Me rogu, domnule marquis, cà considerandu aceste impregiuràri, sè binevoiesci a-mi iertá arend'a, si totu-odata a-mi imprumutá câti-va taleri, cam o mía, sè-mi potu cumperá de nou cai, vaci, fara de cari nu potu duce economí'a.

„Déca dta, domnule marquis, nu te vei

indurá de mine si de famili'a mea, in despartunece mea nu scíu ce voiú face.

„Intre altele, sum alu domnului marquis servitoriu umilitu si ascultatoriu

François Picard.“

— Netrebniculu, câtu de liberu scríe!

— Ce poruncesci, domnule marquis?

— I vei scríe, cà peste optu dile voiú luá de la elu mosí'a mea.

— Si déca se va rugá de nou?

— Respunsulu va fi lucrulu esecutoriloru.

Intendantulu luà in mana a dóu'a epistola, pe care se simtieca unu mirosu tare de ambra. Harthí'a fina si venetia erá impresurata de o cununa de jasmine:

„Sum inca tinera, ómenii dicu cà am multu spiritulu, si curtenitorii mei me numescu frumósa. Déca dta, domnule conte, vrei sè judeci despre sinceritatea loru, poi-mane voiú fi in Bellevue, in parculu Melanie, unde la dóue óre voiú siedé in o calésa verde.

Sophie.“

— Scrisórea?

— Necunoscuta, domnule marquis.

— Stilulu, Cecco, de jumetate sémena a dómna, de jumetate a cosutóre.

— Va fi cutare cetatiéna inavutita, domnule marquis.

— Ai dreptu.

— Cutare cetatiéna de frunte, pe care o indémna ambitiunea, si care aspira la curtenirea domnului marquis.

— Ne vomu gandí despre ea poi-mane, de cumva adeca dins'a e frumósa, si nu voiú alta ocupatiune . . . Alta epistola.

Intendantulu deschise a trei'a epistola:

„Iubitulu meu! Acuma-su cincii spre-diece, nu scíu cum si cu ce, am cumperatu o locuinta elvetiana in valea Oise, de care m'am uritu. Dumineca Véfour va dá unu dejunu. Vomu fi dóue-dieci, nici dta sè nu remâi. Fara dta nu este petrecere buna.

„Dupa ce vomu fi beutu bine, vomu aprinde colib'a. Va fi o petrecere pompósa; asiá dara? Contezu la aprobarea si presinti'a dtale.

De totu alu dtale

Raymond Gattinet.“

„P. S. Toti vomu plecá de odata de la mine, si a nume optu óre, cu caruti'a de posta.“

— Raymond pré tare voiesce sè-si câstige renume si sè se incaldiésca la vill'a sa; cu tóte aceste inse elu va remané totusi numai unu parvenitu.

— Face ce póte, domnule marquis.

— Fara 'ndoiéla, si eu scíu securu inten-
tiunea lui.

— La aceea i lipsesece materialulu, dom-
nule marquis.

— Originala istoria. Tata-seu s'a ocupatu
cu cotulu, éra elu . . .

— Nu totu insulu e domnu mare, care
voiesce sè fíia acel'a, domnule marquis.

— Raymond nici odata nu se va aredicá
mai susu din pulvere, numai de jumetate.

— Si dta, domnule marquis, merge-vei sè
vedi aprinderea villei?

— Merge.

— Domnule marquis, te sacrifici pentru
prietenií dtale.

— Nu trebue sè umilimu pe nimene.

— Asia-i. E dreptu.

— Atát'a-i totu?

— Mai sunt inca dóue epistole.

— Sè ne grabimu.

— Oh! oh! Ce felu de sigilu. Insemnu
principescu.

— Subsemnarea, Cecco?

— Principes'a Berthe de Sornétan.

— Asiá dara si ea a ajunsu aice . . . Ce-
tesce-o iute!

„Am luptatu, m'am opusu; dar — martu-
rescu — sum invinsa. Copíi, datoría familia-
ria, renume, tóte aceste legaturi, cari pan'acu-
mau formau pacea si bucurí'a mea, sunt frante
pentru dta. Sum nebuna si confusa. Primescu
gresié'l'a, dar nu si sil'a. Voiu avé curagiulu a
suportá rusinea mea, numai sè devinu libera.
Sè scapàm! Rapesce-me, Ludovice, departe,
pré departe de Paris. In Spaní'a, in Italia, in
Indie, ori unde. Numai sè traiéscu in apropia-
rea dtale si pentru dta. Decide timpulu si ór'a.
Eu sum gata.“

— Vomu rapí-o, domnule marquis?

— Dilele sunt pré scurte, Cecco.

— Si noptile inca pré reci.

— E pré tardíu a caletorí, Cecco.

— Séu pré timpuríu . . . Te mai gândesce,
domnule marquis!

— Voiu incercá. Sè vedemu epistol'a din
urma.

Pe acést'a nu erá nici unu insemnu. Pe
cér'a négra se vedeau numai nisce litere sim-
ple, unu P. si B. gothicu, fara nici o coróna
séu impresurare.

Intendantulu si-contrase sprincenele.

— Asteptu, Cecco.

— Adeca . . .

— Adeca . . . ce?

— Acésta epistola mai pucinu va placé
domnului marquis. Si-apoi e fórté lunga.

— Voiu desiertá pocalulu pana 'n fundu.
Intendantulu tusindu de câte-va ori, in-
cepù sè cetésca:

„Domnule marquis! Nu te teme, cà te
voiu acusá, séu ti-voiu face remuscare! Posi-
tiunea nóstra e multu mai incordata, incátu
sè o mai ingreunezu cu cea mai mica plansóre
de prisosu. Candu reulu e vechiu si inradeci-
natu, este mai cu minte a nu ne plange, ci a
face; in asemenea ocazioni nu trebue acusatú
trecutulu, ci a intrebuintiá câtu mai bine
presintele. In positiunea nóstra, care din di in
di devine mai grea, paciinti'a si delicateti'a ni
dau leaculu; l'am cautatu in uitare si in ier-
tare; am incercatu a-lu mascá cu demnitatea
mea; dar indesiertu. De multu ti-am cerutu
graci'a sè nu impartesiescu positiunea dtale,
la care nu potú asistá fara a nu rosi, — sè nu
me amestecu in placerile-ti, pe cari nu le potú
privi fara reprobare, — sè traiescu izolata si
sè me retragu in cutare singuretate, — de mul-
te ori te-am rugatu, domnule marquis; dar totu
insedaru. O singura cale mi-a remasu a in-
vinge opunerea dtale: a te parasí pe dta si ave-
rea dtale, pe care lordulu Basankett a adu-
nat'o; a spintecá scrisorile facute de elu, si a
le inlocuí prin o harthíá de donatiune, si a
renunciá la tóte averile mele in favorulu
dtale.

„Acést'a e singur'a cale, durere! pe care
mai potú sè mergu. Eu, care totu-de una am as-
cultatu pe parintele meu víu, cum sè-i refusu
ascultarea acuma dupa mórtea lui! Cà-ci elu nu
mai este! Potú eu sè frangu vointi'a lui reso-
luta, eu, care in ascultare am mersu pan'acolo,
incátu renuciandu si la simtiemintele mele
proprie, am devenitu soci'a dtale?

„Acele cuvinte, domnule marquis sunt
aspre, dar totusi mai palide, decâtú nenoroci-
rea, care le-a poruncitu.

„Deci neputendu-mi câstigá nemica de
la iubirea de dreptate a dtale, si de la mari-
nimi'a-ti, — neputendu a necunosce mai
departe dorinti'a parintelui meu, in consciin-
ti'a dreptatii causei mele am decisu a me in-
torce la lege, care speru si credu cà nu
me va delaturá. Sgomotu, procesu si scandalu!
ce-i dreptu, aceste sunt necesitati uricióse!
Scíu, simtiescu, chiar ca si dta, si dóra mai
bine, domnule marquis; dar eu nu voiu fi res-
pundiatoria pentru aceste.

(Va urmá.)

S A L O N U.

Societatea pentru fondu de teatru romanu.

I.

Procesu verbalu.

Adunarea generala, tienuta in Reciti'a montana in 3. octomvre s. n. 1875.

Secretariulu comitetului societății dlu Iosifu Vulcanu saluta adunarea, si anuncia, că din cause grave presiedintele comitetului nu se potă presentá; deci invita adunarea a procede la alegerea unui presiedinte ad hoc pentru conducerea acestei adunări.

Adunarea proclama de presiedinte ad hoc pre dlu deputatu Iuliu Petricu.

1. Dlu deputatu Iuliu Petricu, multiamindu adunării pentru increderea onorifica, tiene unu discursu, facēdu istoriculu acestei societăți, accentuandu insemnatatea ei, si saludu publiculu numerosu de dame si barbati, deschide siedinti'a.

Adunarea intimpina cu insufletire cuventele dlui presiedinte ad hoc; éra vorbirea in sa-si se alatura acestui procesu verbalu sub 1.)

2. Conformu programei, dlu presiedinte propune a se alege doi notari ad hoc.

Se aclama dnii: Ionu Simu si Ionu Becineaga.

3. Inainte de a trece la ordinea dilei Dlu secretariu Adolfu Diaconoviciu, presiedintele comitetului arangiatoriu, saluta adunarea in numele cetatienilor din Reciti'a.

4. Trecēdu la ordinea dilei, secretariulu comitetului, dlu Iosifu Vulcanu, dá cetire raportului comitetului despre lucrările acestui'a de la ultim'a adunare generala.

Se ia spre scientia, si se transpune comisiunei pentru propuneri; raportulu se alatura sub 2 %.

5. In absinti'a dlui cassariu alu Societății, Ioanu cavaleru de Puscariu, secretariulu dlu Iosifu Vulcanu citește raportulu cassariului, comitiv'a acelu'a si unu adansu din partea sa la raportulu cassariului.

Raportulu cassariului se transpune comisiunei pentru revederea ratiociniului, — ér comitiv'a se dá comisiunii pentru propuneri.

Raporturile in se-si se alatura sub 3, 4 si 5.

6. Conformu programei se alege 3 comisiuni:

a.) comisiunea pentru revederea raportului cassariului in persónele domniloru: Ioanu Budintianu avocat, Iuliu Vui'a notariu, Ionu Croitoriu preotu, Ionu Marcu invetiatoriu si Ilie Balarescu preotu.

b.) comisiunea pentru primirea de membri noi si de oferte in persónele dloru: Titu Hatiegu avocat, Adolfu Diaconoviciu secretariu la societatea calei ferate de statu, Alesandru Crenianu v.-primariu, Ioachimu Frenziu preutu si George Craciunu notariu.

c.) comisiunea pentru propuneri in personele dloru:

Filipu Pascu proto-fiscalu, Andreiu Stolojanu asesoru la tribunalu, Coriolanu Brediceanu avocat, Ionu Budintianu avocat si George Nicolaevicu comerciant.

7. Conformu programei urmandu tienerea de discursuri corespundietórie scopului societății, dlu presiedinte aduce la cunoscinti'a adunarei, că la comitetu s'au insinuatu 3 disertatiuni si anume:

Dlu Iosifu Vulcanu: *despre literatur'a nóstra dramatica*, dlu Ionu Marcu despre: *nebesitatca si datorinti'a de a ni cultivá limb'a* si Ionu Becineaga despre: *insemnatatea asociatiuneloru nóstre*.

Disertatiunile aceste se cetescu pe rōndu, si suntu primite de catra adunare cu bucuria si ascultate cu atentiune. — Ele se alatura sub 6. 7. 8.

8. Dlu avocatulu Titu Hatiegu ia cuventulu si cere, că inca in diu'a de adi se se otarésca timpulu si loculu viitóriei adunări generale.

Se primesce.

9. Dlu avocatulu Titu Hatiegu, in numele inteligintiei romane din Lugosiu, invita Societatea a tiené viitóri'a adunare generala la Lugosiu in lun'a lui septemvre 1876.

Adunarea primesce invitarea cu entusiasm, decidiendu a lasa comitetului a decide diu'a, in intielegere cu inteliginti'a romana din Lugosiu.

9. Dlu Ionu Budintianu, insarcinatu de o adunare mai restrinsa de cetatieni din opidulu Bogsia montana, invita adunarea generala pe anulu 1877 la Bogsia montana.

Acésta cestiune, cadiendu in competinti'a prosimei adunări generale, adunarea de astadata ia numai actu despre ea cu multiamita.

Cu aceste incheiandu-se ordinea dilei, dlu presiedinte, multiamindu caldurosu intregi adunări in genere, si pré stimatelu dame in specia pentru viulu interesu, ce dovedira prin participarea loru in numeru asiá frumosu la adunarea nóstra, incheia siedinti'a, anunciandu viitóri'a pe mane la 10 óre inainte de miédiadi.

Datu cá mai susu.

Iuliu Petricu,
presiedinte ad hoc.

Ionu Becineaga,
notariu ad hoc.

Iosifu Vulcanu,
secretariulu comitetului.

II.

Procesu verbalu.

Adunarea generala a Societății pentru fondu de teatru romanu, tienuta la Resiti'a in dilele de 3 si 4 octomvre.

Siedinti'a a dóua.

1. Dlu presiedinte deschidiendu siedinti'a, la 10 óre si jumetate, aduce la cunoscinti'a adunării, că dupa incheierea siedintiei de eri a sositu unu telegramu salutatoriu de la Romanii din Timisióra.

Unulu din secretarii ad hoc cetindu telegramulu, acelu'a se asculta cu viua bucuria si se alatura acestui procesu verbalu sub 1.

2. Secretariulu ad hoc dlu Ionu Becineaga cetesce processulu verbalu alu siedintiei,

si se verifica fara nici o observatiune.

3. Incependu-se ordinea dilei, raportorulu comisiunii pentru inscrierea membriloru si primirea tacse-loru, dlu secretariu Adolfu Diaconoviciu, cetesce raportulu acestei comisiunii; conformu acestui raportu s'au subserisu 1179 fl. 80 cr. si s'a incassatu 370 fl., si cere unu timpu de 14 dile, spre a mai lasa subscriptiunile deschise.

Adunarea ia actu, si acorda terminulu cerutu de 14 dile.

4. Raportulu comisiunii pentru revederea socotii cassariului, dlu adv. Ionu Budintianu referaza, ca comisiunea a aflatu raportulu cassariului corect.

Adunarea ia actu si votesa dlui cassariu multumita si absolutoriu.

5. Asemenea dlu Budintianu, in calitate de raportor alu comisiunii pentru propuneri, raporta, ca comisiunea a adoptatu tote propunerile aduse prin comitetu la cunoscinti'a acestei adunari, si recomanda a se primi si de catra adunarea generala.

Ascultandu-se cu viua interessare acestu raportu, se decide:

a) modificarea statuteloru in sensulu propunerii alaturate la processulu verbalu de eri, — insarcinandu-se comitetulu a le substerne guvernului spre aprobare.

b) ca comitetulu se-si cumpere cartile necesarie pentru administratiune, se tiparésca blanchetele trebuintose si pentru conservarea hartieloru de valóre se cumpere o cassa Wertheimiana.

c) si pentru suportarea speseloru se acorda comitetului unu creditu de 150 fl.

6. Dlu adv. Ionu Budintianu propune, ca se voteze dlui secretariu Iosifu Vulcanu o recompensa de 100 fl., pentru spelele sale de caletoria.

Se primesce in unanimitate.

7. Dlu presiedinte anuncia, ca tocmai in momentulu acest'a a sositu unu telegramu saluatoriu de la inteliginti'a romaniloru din Abrudu.

Apoi se cetesce insu si telegramulu, prin care Societatea e invitata a tiené viitória sa adunare generala la Abrudu.

Adunarea asculta cu bucuria acésta salutare si invitare fratiésca; de óra-ce inse locul viitória adunari deja s'a hotaritu, si-reserva acésta onóre pentru alta ocasiune, si decide a se insciintiá despre acést'a prin o depesia zelós'a inteligintia romana din Abrudu.

Telegramulu se alatura sub 2 %.

8. Conformu programei, urmandu alegerea unei comisiunii pentru verificarea processului verbalu alu siedintiei de adi, presiedintele propune si

adunarea alege de membrii aceleia pe dnii: Adolfu Diaconoviciu, Ioachimu Frentiu si George Nicolaeviciu.

9. Dlu Iosifu Vulcanu, multiamesce in numele comitetului centralu, inteligintiei romane din cerculu Resitia pentru primirea ospitala si viulu interesu nationalu; asemenea aduce tributulu recunoscintiei sale dlui presiedinte ad hoc pentru conducerea intielepta a adunarii; si in fine propune a se tramite o deputatiune de trei, care se aduca dlui inspectoru supremu alu Socie-

tatii calei ferate multiamita, pentru ca a acordatu in aceste dile membriloru Societátii in excursiunile loru mai multe trenuri separate gratuite, si astfeliu a contribuitu multu la reesitulu splendidu alu partii sociale alu acestei adunarii.

Se primesce si se aclama ca membrii ai comisiunii dnii: Iuliu Petricu, Ionu Budintianu si George Nicolaevici.

Ne mai fiindu altele la ordinea dilei, presiedintele incheia adunarea prin cuvente calduróse.

Datu ca mai susu.

Iuliu Petricu,
presiedinte ad hoc.

Ionu Simu,
notariu ad hoc.

Iosifu Vulcanu,
secretariulu comitetului.

Membrii comisiunii verificatórie:

Adolfu Diaconoviciu,   **Ioachimu Frentiu,**
George Nicolaeviciu.

Suveniri de la Resitia.

Serbarea frumoasa s'a incheiatu. Cele din urma tonuri ale veseliei au resunatu. Óspetii s'au departatu. Am parasitu si eu locurile, unde petrecuramu asiá placute dile. Si acuma, departe de acolo, in singuretate, revocu in memoria suvenirea loru.

Siedu la mésa, vreu se scriu si nu sciu de unde se incepu? Este greu a alege din atâte frumuseti. Escursiunile, balnlu séu represintatiunea teatrala, cu care se incepu óre? Cáci tote au fostu dragalásie, fórté frumoase si incantatórie.

Séu se scriu despre admirabilele fabrice, pe cari le veduramu? Despre grandiósa versaría de otielu, care mi-va remané in memoria ca o poveste minunata, ca o represintatiune teatrala din cele mai spectaculóse?

Séu, séu?

Dar a scrie despre tote aceste in specialu ar trebui se dispunu de tote cele doué-spre-diece pagine ale „Familiei“, si totusi v'asiu presintá numai o copia palida a originaleloru.

Cu multa indestulire sufletésca m'am departatu din acestu orasiu, si déca a fostu ceva de ce mi-a parutu reu, a fostu aceea, ca am compatimitu pe aceia, cari n'au participatu la acésta adunare a Societátii pentru fondu de teatru romanu, cáci ei s'au lipsitu de o adeverata desfetare sufletésca.

Nu numai comitetulu arangiatoriu, in frunte cu dnii Petricu, Diaconoviciu, Jianu si altii; nu numai tota inteliginti'a romana din Resitia: dar inca si inspectiunea Societátii calei ferate austriace au datu totu concursulu posibilu, ca noi — óspetii — se aducemu de acolo suvenirile cele mai frumoase.

*

Escursiunile au fostu cátu se póte de interesante. Si aice mai nainte de tote, trebuie se aducemu tributulu recunoscintiei nóstre dlui inspectoru supremu alu Societátii calei ferate, carele cu sincer'a afabilitate si ospitalitate, a pusu la dispositiunea óspetiloru numerosi mai multe trenuri separate gratuite, spre a puté face excursiuni in locurile romantice, de cari e bogatu giurulu Resitiei.

Primulu trenu ni se oferì inca in ajunulu deschiderii adunării. Acest'a, decoratu serbatoresce, ne duse, dimpreuna cu toti óspetii din Bogșia si giuru, de-aice pana la Resitia.

Alu doile trenu, si adeca prim'a escursiune, ni oferì o placere si mai mare. In diu'a prima a adunării, dupa mièdia-di la cinci óre, cea mai mare parte a publicului se adunà la gar'a din Resitia, si dupa ce visitaramu cele d'oue casteluri pompóse, pe care Societatea calei ferate le cladesece in cóst'a unui délu cu unu prospectu admirabilu, ocuparamu locu in trenulu, compus din vagóne deschise, si a nume arangiatu pentru noi.

Unu publicu asiá de alesu si frumosu, nu scúu candu va mai fi dusu acestu trenu! Societatea nóstra ocupà siette vagóne. Betrani onorabili, matrónes respectabile, dame tinere si frumoșe, juni veseli, — éta elementele din cari se compunea.

In primulu vagonu se aflà corulu barbatescu, care cantà cantece nationale, cari inveselian animele. Conversatiunea erá fórte viala. Si cá placerea nóstra sè fia si mai perfecta, candu incetau barbatii a cantá, incepeau damele din ultimulu vagonu. Cantulu melodiosu se mestecá cu frémetulu paduriloru de pe délurile intre cari caletoriámu, paserile lu-ascultau cu admirare, si riulu curgea spre vale incetisioru, par' cá i-ar fi parutu reu sè se lipsésca de acésta desfetare.

Ti-para, cá facemu o caletoria dreptu spre raiu.

Intr'aceste trenulu nostru se urcá totu in susu, la délu, pe o cale facuta in cóst'a délului. Dé-a drept'a stauce secularie, de-a stang'a prepastia adanca, vâi frumoșe si in departare sate romanesci. Unu prospectu care naltia inim'a in sferile poesiei.

Dar éta sosiramu la unu tunelu. Cantecele incetara. Si in intunereculu tunelului nu se audiau decâtu risete si glume vesele.

Lu-trecuramu, si ne aflámu érași la liberu. Dar unde? In vârfulu unui délu. Unu prospectu admirabilu se 'ntindea vederiloru nóste. Vedeam tóta Resitia, care ne mai incapendu in vale, a inceputu sè se urce si pe délu, pe care l'a si inzestratu cu d'oue sire de case.

Stradele curate si decorate cu arbori ale orasiului, la alu caruia capetu curge Berzava imblandita, fabricele multe si grandióse cu cosiurile loru purure fumatórie si cunun'a déluriloru, cari lu-ineungiura din tóte pârțile Resiti'a, formau unu tablou fórte placutu.

Tint'a escursiunii nóstre erá loculu acest'a. Deci tóta societatea se cobori din vagóne. Si paua candu corulu intonà câte-va piese, publiculu se delectá in priveliseca cea frumoșa.

Inse nu puturamu petrece multu, cà-ci sér'a se apropiá si aducea inceputulu balului. Deci ne rentórseramu érași a casa, mai bogati cu o suvenire frumoșa si mai fericiti cu câte-va mominte dulci.

*

A descrie mai pe largu preamblàrile nóstre prin fabricele de feru si de carbuni, de cari aice sunt multe si renumite, nu-mi este scopulu. Ar trebui sè am nu numai spaciul si timpu mai multu; dar asiu avé trebuintia si de mai multe cunoscentie tehnice.

Fabricele de feru din Resitia si giurulu ei sunt cele mai renumite in tierile dincóce de Laita ale imperiului nostru dualisticu. In o suta si doi ani decandu esiste Resiti'a, ea si-a eluptatu unu nume onorificu in lumea industriei.

Nu potu inse lasá neamintita fabric'a, unde se

face otielulu. Nu pentru cá s'o descriu, — càci sum incapabilu, ci numai sè-mi insemnu câte-va impressiuni.

D'oue óre petrecù societatea nóstra in acésta localitate. De la 9 pana la 11 sér'a. Totu privindu si admirandu. In tóta vièti'a mea n'am vedutu unu ce mai grandiosu.

Indata la intrare ne intimpinà unu ce ingrozitoriu. Lumin'a din stabilementu reversà a supra nóstra o umbra mortuara, încátu privindu-ne in fatia, fia-care din noi paraa unu cadavru inspaimantatoriu.

Dar acést'a duréza numai pucinu. In scurtu fetiele si-recapeta colórea ordinaria. Nu ne mai ingrozimu unulu de altulu, ci admirámu.

Veduramu cum inaintea nóstra se facura o suta cinci-dieci de màgi de otielu, si cum unu singuru omu miscá acésta mare greutate prin ajutoriulu unei chei.

Esindu de-aice, o nóua suprinde ne asteptà. Tóta Resitia erá iluminata. Din cosiulu fabricei de otielu adeca esiau asiá cumplite flacare de gazu, încátu acele iluminara totu orasiulu.

*

Incheiandu-se adunarea, facuramu o escursiune la bai'a de carbuni de pétra din Seculu. Acést'a zace la o innaltime de o suta de stangeni de la gar'a din Resitia.

Inspectiunea calei ferate a binevoitu a ni acordá si pentru scopulu acest'a unu trenu separatu.

Cam o óra tinù caletori'a nóstra pana susu. Dru-mulu aice este si mai tiepisiu decâtu la Anina. Si de si nu este tocmai asiá grozavu, totusi are multe puncte pré ametitórie. Desele intorseturi repentine in cóst'a déluriloru ni oferu tablouri nóue, dintre cari multe sunt vrednice de câte unu penelu artisticu. Er bãile de carbuni dau sujetu la o serièrè câtú de lunga.

Inse eu nu potu sè pausezu la acestu punctu. Mai am sè schitiezu ceva. Nu e vin'a mea, cà in locu de o descriere mai perfecta vi dau numai unu scheletu, — ci a fratiloru din Resitia, cari ui-a pregatitu atâte petreceri, încátu nu e cu putintia a le descrie tóte in specialu, ci numai a le schitiá.

Atât'a mai adaugu numai, cà la rentórcere nu se aplicà locomotivu inaintea trenului. Vagónele se lasara in josu la vale in voi'a loru, si ne coboriramu cu atât'a repediune, încátu calea ce in susu o facuramu in o óra, in josu o percurseramu abiá in diece minute.

Acésta coborire fórte inspaimentatória, firesce a si produsu efectele sale tragicomice, càci multi dintre noi erau in continuu sub impressiunea unei spaime mari.

Cu tóte aceste inse nu se intemplà nici o nenorocire.

*

Voiu incheiá cu — inceputulu.

In ajunulu adunării avuramu rar'a ocașiune, d'a ne puté bucurá de o séra inchinata artii nationale. Zelós'a reuniune romana de cantu si musica din Lugosiu, care si pan'acuma si-a eluptatu stim'a si recunoscenti'a nu numai a Romaniloru, ci si a strainiloru, a datu o proba nóua de progressulu seu.

Acésta brava reuniune, infintiata abiá de patru ani, a jucatu in anii trecuti câte-va comedii si trei operette. Ea inse a facutu asiá mare inaintare in acestu timpu scurtu, încátu se simti capabila a represintá chiar si o opera. Acésta se si intemplà. Reuniunea jocà

antâiu dilele trecute la Lugosiu, si acuma repeti la Resitia pies'a „Javotte“, opera comica in trei acte de E. Ionas, — testulu tradusu in romanesc de Virgiliu Tomiciu.

Éta aice si persónele : Edward, principe dlu Iuliu Panaiotu. Javotte, dra Iuliana Pesteanu. Isabela si Stella sorele ei, drele Livia Pascu si Cornelia Stoilojanu. Tom si Nick strengari, dnii Augustu Tuculia si Virgiliu Thomiciu. Plumpudding, cheriff si camerariu, dlu Coroliau Brediceanu. Brock, patrolasiu, dlu Andreiu Pesteanu. Sarcinariu I. dlu Iustinianu Cismasiu. Sarcinariu II. dlu Alesandru Lupu. Unu soldatu, dlu Iosifu Iorga. Tambore, domnisiórele : Cornelia Andreiu. Maria Dragomiru. Maria Grozavescu. Valeria Jivi. Cornelia Jivi. Maria Iorga. Gizela Leota. Valeria Muresianu. Valeria Pascu. Cornelia Radulescu. Octavia Stoilojanu. Cornelia Theodori. Iuliana Theodori. Maria Tuculia. Maria Vancea. Iuliana Zavoianu. Gendarmii : dnii : George Baiasiu. Ioanu Curescu. Romulu Datea. Iuliu Dobreiu. Vasilie Dobrinu. Ioanu Dragurescu. Ioanu Dragomiru. Constantiuu Dragomiru. Corneliu Florescu. Adalbertu Iovi. Vasilie Ienea. Iuliu Opsia. Alesandru Rusu. Ioanu Simonescu. Romulu Tinca. Gavriela Zavoianu. Domni si Dómne, Civi si Cive, Masche, Poporu, Soldati.

Despre represintatiunea din Lugosiu chiar si diuarietele straine au scrisu cu entusiasm. Si la represintatiunea din Resitia m'am convinsu, cà despre acésta societate de diletanti nici nu se póte scrie decâtu cu entusiasm.

Dar ce-am disu ? Societate de diletanti ! In adeveru, ei nu sunt artisti de profesiune, dar toti au sarutarea musei pe frunte. Si deca din afisiu n'amu sci, cà ei sunt diletanti, amu crede, cà vedemu jocandu inaintea nóstra vechi artisti.

Nu indulginti'a de confrate si nu insufletirea nationala ne inspira aceste cuvinte. Ele au isvorulu lor numai in recunoscerea talentului si a meritului.

Lugosiulu romanu póte fi mandru de acésta reuniune a sa, si noi toti Romanii ne putemu fali cu ea, càci asiá ceva inca n'amu avutu.

„Javotte“ va remané purure in memori'a acelora, cari asistara la acésta represintatiune pré frumósa.

Si cum sè nu ? Toti au jocalu fórte bine. Corurile au fostu admirabile. Ér rolurile singuratiche fure interpretate cu arte perfecta. Dar nu e mirare ! „Javotte“ usioru si-a pututu jocá rolulu, càci si afara de scena e graciósa ; „Isabella“ e tocmai asiá mare artista pe scena, cà represintant'a ei — la pianu ; „Stella“ a dusu si inaintea lampeloru farmeculu ce-lu are afara de scena ; principele „Edward“ inca a pututu sè cante frumosu, càci are o voce simpatica ; ér Tom si Nick au facutu numai sè stralucésca talentulu lor naturalu ; si in fine emulandu cu acestia „Plumpudding“, a fostu multu mai norocosu, decâtu represintantele seu candu s'a candidatu fatia cu ministrulu Szende Béla.

Inainte, amabile surori si iubiti confrati ! Eu mi-depunu condeiulu si ve — aplauzezu.

Ioan Vulcanu.

Balulu din Recitia.

— In 3 octomvre. —

Dupa cum a reesitu de bine — si peste asceptare — tóte celelalte puncte din program'a adunării generale a societății pentru fondu de teatru nationalu din estu anu, astfelu a succesu si balulu tienutu cu asta ocaziune aci in Recitia, in favorulu fondului teatralu.

Acestu balu — din cauza cà intregu publiculu, dame si domni, rentornandu-se abia dupa 7 óre sér'a de la o excursiune intreprinsa cu calea ferata in giurulu Recitiei, s'a inceputu — de si (pe langa discretiune disu) toalet'a dameloru a duratu numai 2 óre (!) — fórte tardiu ; — dreptu desdaunare inse pentru ast'a intardiare petrecerea si-a luat — cà atributulu tuturor petrecerilor frumóse — unu sboru fórte rapede si animatu, distingandu-se tot'dota — ceea ce a si fostu fórte naturalu fatia de unu publicu — cu pucina esceptiune absolutu romanescu si fórte numerosu — prin repetite jocuri romanesci, jocate cu insufletire generala de catra „betrani, barbati, juni, tineri din munti si din campii!“ ér in ór'a de pausa, care deca mi-aducu bine aminte — s'a tienutu pe la vre-o 3 óre dupa mediulu noptii — petrecerea a variatu intre cele trei isvóre a-le fericirii omenesci (de Deparatianu) „dantiu, cantecu si amoru!“ Publiculu impartitu in sal'a de dantiu, si prin incheperile din giuru s'au pututu delectá conformu inclinatiunii, séu privindu la esecutarea rapitoriului jocu nationalu „calusierulu“, séu ascultandu cantecele de doru si de iubire cantate de cati-va dintre troubadorii moderni veniti aci pentru d'a mari splendórea adunării generala ! séu in fine altii prin cugetarea „la ea“ petrecèndu astfelu „cu amору!“ — Si nici unu feliu de petrecere credu cà numai eu nu am pututu avé, numai eu nu vedeam si nu audiam nimicu dintre tóte ce se petreceau in giurulu meu, càci in acestu timpu mi-adusesem aminte cà voiescu se descriu acestu balu, voiescu sè descriu toaletele dameloru, voiescu si trebue sè numescu regin'a balului !

Grea si delicata misiune ! !

Insedar censuram toaletele dameloru spre a decide cea mai eleganta, insedar cautám pe cea mai frumósa dintre dame, séu celu pucinu p'acea care mi-mai place mie, càci nu puteam decide ; de la unu timpu inse vrendu sè scapu de asta perplesitate, intrebai pe unu amicu alu meu sè-mi spuna, care ar fi regin'a balului ? La ce dinsulu suspinandu mi-aréta o domnisióra din Recitia, dicèndu cà aceea e cea mai frumósa, cà e unu diamantu ! Acum momentanu me bucurai si me simtii mai usioru scapatu de pusetiunea asta apesatórie ; dar totu in acestu timpu, spre mai buna securitate a mea, mai intrebai pe altu amicu alu meu sè-mi spuna si dinsulu, care ar fi regin'a acestui balu ? Si ce mare mi fu supriinderea, candu elu uitandu-se seriosu si intrebatoriu la mine mi-dise, cà dóra vedu eu cà domnisiór'a aceea din Lugosiu e regin'a balului, cà aceea e cea mai frumósa, cà e unu coralu ! — Si ér mai intrebai pe unulu, care asemenea spre complet'a mea confusiune la inceputu nici nu vrea sè-mi respunda, mai in urma inse mi-dise cà fara dubietate cea mai incantatória dintre tóte e dam'a aceea in haina de metasa rosa !

Astfelu vediendu eu cà intre perle, corale si diamante e intrádeveru greu a alege si chiaru imposibilu d'a satisfacé dorinti'a facearui, far a-mi atrage vre-uuu duelu, m'am lasatu d'a alege regin'a si am cautatu sè me mai folosescu de putinele momente pla-

cute ce mai oferiá acestu balu cà-ci radielle sorelui amenintia deja a strabate velulu in care erá invelitu si prin acést'a a-i sterge farmeculu, precum sterge rou'a de pe flori.

Dar inainte d'a me folosi dupa cum asiu fi doritu de aceste ultime momente s'au apropiatu pré curendu nempacaver'a fine, — cá in toté casurile de bine si de placere; cà-ci numai reulu reulu durédia lungu. . . lungu timpu si pare chiaru fara fine!

Tristianu Popescu.

CE E NOU?

Ogrozava drama familiara. In comun'a Maria-Schoszberg, comitatulu Nitra, intrara mai de multe ori nescé hoti in castelulu de acolo, in care siedeá ad vocatulu K. cu famili'a sa, si furara nescé obiecte pretiose. Hotii nu se putura afía, dar locuitorii din castelu facura toti pasii pentru descoperirea lor. Intr'una din noptile trecute dlu K. bagà de séma unu sgomotu in odai'a laterala. Elu deschise iute usi'a si observà acolo o figura care se miscà in intunerecu. K. i strigà sè spuna cine-i? Dar fiindu cá figur'a nu respunse nici unu cuventu, elu apucà o pusca de pe parete si o descarcà spre aceea. Aducèndu-se apoi luminàrile, K. vediù cu gróza, cá figur'a aceea impuscata fu chiar bunulu si betranulu seu parinte, care atátu de multu lu-iubiá. Parintele seu muri la momentu. Dinsulu, in desperatiunea sa, voi sè se 'mpusce, inse cei din giurulu lui lu-impedecara.

Unu omoru tragicu. In comun'a Pecze-Szt-Márton, aprópe de Oradea-mare, s'a petrecutu dilele trecute unu omoru, despre care converséza acuma toti locuitorii din giurulu acel'a. Victim'a omorului este jun'a si frumós'a fiica a económei preotului de acolo. Dins'a iubiá pe adjunctulu notarului comunalu, carele asisdere o iubiá. Nu se scie din ce cauza inse elu o impuscà, apoi voi sè se impusce si pe sine, dar satenii lu-impedecara si lu-predetera justitiei pedepsitórie.

Honvedii infantaristi voru capetá de curendu uniforma nóua, care constà din caciula vènetá, cióreci suri cu sinóre rosii si rocu cá pan'acuma.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Iosifu Farchescu oficialu la biroulu telegraficu din Timisióra, la 15/27 Septemvre si-a serbatu cununii'a cu domnisiór'a Iulia Melcescu din Fabricu.

Societati si institute.

✕ **Societatea academica romana** din Bucuresci, la 15/27 septemvre tienù ultim'a sa siedintia. In sesiunea acést'a nu se putù tiené nici o siedintia publica, de óra-ce dlu Cogalniceanu este inca totu bolnavu, si astfelu n'a fostu cine sè respunda dlui I. Ghica, carele a fostu gata cu discursulu seu de receptiune.

✕ **Studentii romani** de la gimnasiulu rom. cat. din Clusiu, in 25 sept. st. n. 1875 si-au constituitu societatea de lectura pe anulu 1875/6 in urmatoriulu modu: Presiedinte: Dr. Gregoriu Silasi; vice-presiedinte: Teodoru Miháli studentu de clas'a VIII; notariu Nicolau Hosszu; bibliotecariu: Vasilie Pavelu studentu

de clas'a VII; cassiru: Virgiliu Barboloviciu; vice-bibliotecariu: Ioanu Hiesiu studentu de clas'a VI. Fói'a intitulata „Speranti'a“ éra va esí in tóta septeman'a sub redactiunea lui Petru Dulfu studentu de clas'a VIII.

Literatura.

Dlu I. C. Hintiescu a publicatu dilele trecute si tomnulu alu doile din opulu seu „Carte de bucate“. Pretiulu ambeloru tomuri e 3 fl. Se afla de vendiare in Brasiovu la Frank si Dressnandt.

Dlu At. M. Marienescu a scosu de snb tipariu „Steu'a Maghiloru“ séu cantece la nascerea Domnululu Isusu Cristosu. Pretiulu 25 cr.

T e a t r u.

Dlu Pascaly pana ce va putea incape represintatiunile salo in t atrulu celu mare din Bucuresci va dá câte-ra represintatiuni cu trup'a sa la lasi.

T r i b u n a l e.

Principele Petru Karageorgeviciu s'a incurcatu la Nizza in o afacere fórté fatala. O tinera si frumósá dama, domnisiór'a Maria Corberon, in unele cercuri din Nizza mai bine cunoscuta sub numele Maria de Lemmoy, de curendu parasi Nizza repentinu, si — de securu din nebagare de séma — a dusu cu sine mai multe obiecte, cuprinse deja prin judecatoriá. Domnisiór'a fu urmarita si prinsá. — La desbaterea finala inaintea tribunalulu dins'a povesti o istorióra picanta, care de buna séma n'a causatu multa bucuria si placere principelulu Karageorgeviciu. Ea fu condamnatá la plata de 100 franci.

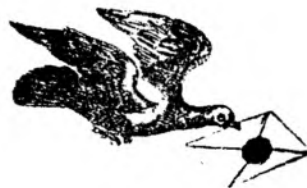
E c o n o m i a.

Vinu facutu. In Pesta finantii au descoperitu o localitate unde se fabrica vinu artificiosu. Fiindu cá acést'a nu este opritu, falsificatorii n'au fostu pedepsiti, decátu numai pentru neplatirea d rii de consumatiune.

Suvenirea mortiloru.

Unu omu betranu. La finea lui septemvre a re-pausatu unu omu betranu, Ionu Ciortusu, din Gerbovitia, langa Bozoviciu, care la 16 oct. si-ar fi serbatu a sut'a aniversaria. Acestu betranu s'a bucuratu de o sanetate rara, erá purure veselu, si povestea cu placere din viéti'a sa ostasiésca, din timpulu resboiului in contra lui Napoleonu I.

Post'a Redactiunii.

Dlui D. G. in L. Nefindu respectivulu a casa a sositu tardiu. Acuma e tardiu si de prisosu. Te rogamu pentru altadata mai iute si mai pe scurtu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1875. Calea tieriei nr. 39.